

Ковальова Тетяна Володимирівна,
к.філол.н., доц.,
доцент кафедри права та європейської інтеграції,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президенті України,
м. Харків
ORCID 0000-0003-2079-7101

УДК 351:323.15

doi: 10.34213/tp.20.01.27

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ЩОДО УГОРСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Розглянуто нормативно-правові акти Словаччини у сфері мовної політики та сучасний стан забезпечення мовних прав угорської та української національних меншин. Наголошується, що ефективності мовних відносин між Словаччиною та українською національною меншиною можна досягти шляхом застосування комунікаційних стратегій у спілкуванні урядових і неурядових організацій для забезпечення мовних прав національних меншин обох країн.

Ключові слова: державна мовна політика, мовна асиміляція, мовні права, національна меншина, русинська мова.

Постановка проблеми. Мовна політика країн Центрально-Східної Європи формувалася й розвивалася упродовж багатьох століть у складних історичних і геополітичних умовах, при цьому забезпечення мовних прав національних меншин було й залишається її актуальним аспектом. Вибір для аналізу мовної політики Словаччини зумовлений тим, що Словаччина перебувала під владою Австро-Угорщини, зазнаючи при цьому тиску на словацьку мову. Сьогодні найбільшою національною меншиною в Словаччині є угорська, і в регулюванні мовних відносин між Словаччиною й Угорщиною виникають проблемні питання. Українська меншина в Словаччині – одна з найменших за чисельністю, але між двома країнами існує напруження у вирішенні мовних питань через подвійну ідентифікацію українців – українці-русини, періодичне артикулювання теми про автономію русинів у складі України тощо. З метою уникнення міждержавних конфліктів на мовному ґрунті існує потреба дослідження зазначених проблем та пошук оптимальних шляхів їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання мовної політики щодо національних меншин протягом останніх років досліджували: Л. Белей [1], А. Віросткова [2], Н. Кічера [4], О. Лопушанська [5], О. Тимон [7], В. Федонюк [8], М. Mušinka, А. Mušinka [13], А. Plíšková [17] та ін.

Метою статті є вивчення правового регулювання та стану забезпечення мовних прав угорської та української національних меншин у Словаччині.

Виклад основного матеріалу дослідження. Словацька Республіка утворилася внаслідок поділу федеративної Чехословаччини на дві суверенні держави – Чехію і Словаччину. Паралельно зі змінами в державному устрої поставало й мовне питання. І хоча офіційною мовою Чехословаччини була чехословацька, використовувалися чеська і словацька мови в чітких географічних рамках.

Деякі дослідники вважають, що рівноправність Чехії та Словаччини існувала формально і Словаччину здебільшого сприймали як молодшого брата. О. Тимон зазначає: "...вплив цієї ідеології (чехословакізму – Т. К.) в обидвох країнах був різний. Якщо для чехів це було розширенням національного простору без відмови від суверенітету, то для словаків це могло означати поступову відмову від своєї самобутності, мови, власної культури. Після 1918 р. до Словаччини в рамках допомоги приїжджають десятки тисяч чехів, які займають посади службовців, учителів, викладачів, залізничників тощо. У школах Словаччини вивчається як предмет чехословацька мова, тоді як у Чехії лише – чеська. Словацька мова у Словаччині переважала в школах, у суспільному житті, у сфері культури, радіомовлення, чеська ж мова домінувала у сфері державоуправління, в армії, чеською мовою читалися лекції у вузах" [7, с. 210].

Однак реальну загрозу словацькій мові становила не чеська мова, перебуваючи кілька століть у складі Угорського королівства, Словаччина не була окремою адміністративно-територіальною одиницею й поступово мадяризувалася. Особливо це стосувалося вищих верств населення. У її південній частині переважали угорці, зв'язки з Чехією, від якої Словаччина була відокремлена державним кордоном, послаблювалися. Згодом, увійшовши до складу Австро-Угорської імперії, вона зазнала "понімечування" (германізації).

Почуття національної ідентичності словаків зростало у відповідь на розвиток й утвердження угорської й чеської культур. При цьому чехи й словаки продемонстрували цивілізоване роз'єднання Чехословаччини на дві суверенні держави, які й надалі підтримують добрі стосунки. Це відобразилося й у мовній політиці обох країн: чеська мова має особливий статус у Словаччині, а словацька – в Чехії.

Станом на 1991 р. словаки становили 31 % населення Чеської і Словацької Федеративної Республіки, їх розмовною мовою була словацька, при цьому 85,7 % словаків мешкало на території Словацької Республіки [10].

У південних областях країни, де проживає змішане словацько-угорське населення, словацька мова практично не функціонувала й була дискримінована. Багаторазові ініціативи словаків, які проживають на цій території, стали однією з причин прийняття закону про словацьку мову як державну, який би пригальмував мовну дискримінацію. Таким законом став закон № 428/1990 про офіційну мову Словацької Республіки, який визначав словацьку мову "як засіб взаєморозуміння і спілкування, підтримки розвитку демократії та культури словацької нації та національних меншин в Словацькій Республіці в дусі розуміння, зміцнення національної толерантності [16]. Він не надавав офіційного статусу жодній іншій мові, але допускав використання чеської мови в офіційних контактах, а для меншин – використання їх мов на територіях, де вони становили принаймні 20 %.

У 1995 р. його було замінено законом Національної ради Словацької республіки про державну мову Словацької Республіки від 15.11.1995 р. № 270/1995 [15]. Відповідно до нього словацька, як офіційна мова, має пріоритет перед іншими мовами, якими розмовляють у Словаччині. Держава створює умови для використання офіційної мови всіма громадянами, її дослідження та кодифікації. Органи державної влади та державні організації, включаючи органи самоврядування, зобов'язувалися використовувати офіційну мову при виконанні повноважень.

Словацька є офіційною мовою законів, урядових актів, загальнобов'язкових правових норм, судового процесу, адміністративного провадження, роботи правоохоронних органів тощо.

Ці два закони є важливим політичним та ідеологічним рішенням для молоді Словацької держави. Дослідник Інституту лінгвістики ім. Л. Штура Словацької академії наук Я. Качала вважає, що рушійною силою мови були словаки, які живуть в етнічно змішаній (словацько-угорській) південній Словаччині, де підлягають примусовій асиміляції угорців і де відчувають, що національна ідентичність їх перебуває під загрозою[12].

Поряд із нормативним закріпленням офіційного статусу словацької мови велася активна робота зі створення різних словників, випущено нову редакцію правопису словацької мови, "постійно збільшується кількість видань словацькою мовою, видається художня та науково-популярна література, підручники, культурні, наукові та суспільні часописи й газети та ін., ... поживавився розвиток навчальної лексикографії" [7, с. 212].

Ключовим фактором у відносинах між словацьким урядом і етнічними угорцями є існування власне Угорської держави, для якої права угорців за кордоном є головним елементом зовнішньої політики. Через звинувачення угорських мовних політиків Словаччину було навіть виключено з першого раунду кандидатів до ЄС.

Про критику мовного закону 1995 р. пишуть угорські автори. Зокрема, S. Simon і M. Kontra зазначають, що "словацький закон про словацьку мову 1995 року викликав масові протести лінгвістів у світі і суспільний резонанс" [19, с. 78].

Крім того, незадоволення угорців викликало надання цим законом особливого статусу чеській мові.

Особливе обурення викликали великі штрафи за порушення закону про державну мову: для фізичних осіб штраф сягає понад 1500 євро, для юридичних осіб – від понад 8 000 до понад 16 000 євро (після внесення змін у 2011 р. штраф встановлено в розмірі від 50 до 2 500 євро) [15].

Незважаючи на політичну нестабільність і суперечки в парламенті Словаччини щодо мовного закону, він був прийнятий більшістю голосів і закріплював модель "одна держава – одна мова".

З огляду на те, що Словаччина є поліетнічною країною, з метою зняття соціальної напруги в 1999 р. було прийнято закон про використання мов меншин [14]. Відповідно до закону, громадянин Словацької Республіки, який належить до національної меншини, має право, крім державної, використовувати мову національної меншини мови. Мовами меншин визнано дев'ять мов: болгарську, чеську, хорватську, угорську, німецьку, польську, ромську, русинську та українську. Використання чеської мови в офіційному спілкуванні регулюється спеціальним законом – Zákon č. 184/1999, § 2 (9) [14].

Цей закон суттєво розширив права національних меншин на використання їхніх мов у всіх сферах і запроваджував штраф від 50 євро до 2 500 євро за його порушення [14]. Однак головним принципом закону є те, що словацька мова повинна відігравати інтеграційну роль у суспільстві.

Мови меншин можна використовувати в офіційному спілкуванні громадян національних меншин, які становлять щонайменше 20 % населення міста (після внесення змін до закону у 2011 р. – мінімум 15 %). Громадянин, який належить до національної меншини, має право звернутися з письмовим поданням до органу державної влади та самоврядування мовою меншини,

тоді як відповідь на це питання надходить як офіційною, так і мовою меншини. Проведення муніципальної влади може проводитися мовою меншини за умови, що всі учасники погоджуються з цим. Знаки вулиць та інших загальнодоступних місць можуть бути, крім офіційної мови, зроблені також мовою меншини. Органи державного управління можуть застосовувати мови меншини за умов, передбачених законом, однак не зобов'язані це робити.

ОБСЄ, ЄС та Радою Європи цей закон був прийнятий схвально і став важливою віхою у процесі вступу Словаччини до Європейського Союзу.

Найбільшу проблему в мовних відносинах сьогодні становить угорська меншина – найчисельніша в Словаччині. Відповідно до перепису населення, станом на 2011 р. словаки становили 80,7 %, а словацькою мовою говорило 78,6 % населення країни, чисельність угорськомовного населення становила – 9,4 % [21].

Угорці дуже чутливі до прав своїх національних меншин за кордоном. Наприклад, у 2009 р. в угорських районах на півдні країни пройшли протести проти проекту мовного закону, який ставив за мету посилити захист словацької мови в “офіційних контактах”, у т. ч. в медичному обслуговуванні та бізнесі. У свою чергу Словаччина відреагувала на поправки до закону Угорщини про громадянство та оголосила, що буде позбавляти словацького громадянства всіх, хто подасть заявку на отримання громадянства Угорщини, яке надається на підставі знання угорської мови, а через кілька місяців ввела штрафи, тому угорська нацменшина не паспортизувалася. При цьому угорській мові надаються досить широкі можливості порівняно з іншими мовами.

У 2001 р. Словаччина ратифікувала Хартію для дев'яти мов, у 2015 р. мовами меншин визнано ще дві – сербську і російську, до яких застосовується лише ч. II Хартії. Відповідно до ратифікаційної грамоти Словаччини щодо угорської мови встановлюються такі зобов'язання [18]:

- надання освіти всіх рівнів угорською мовою (наприклад, для української мови – лише значної частини освіти);
- використання посадовими особами адміністративних органів, що працюють з відвідувачами, регіональних мов або мов меншин в їхніх стосунках з особами, які звертаються до них цими мовами (щодо інших мов меншин такий обов'язок для посадових осіб не передбачено);
- використання регіональних мов або мов меншин в рамках регіонального або місцевого самоврядування (для інших мов не передбачено);
- заохочення трансляції радіопрограм, опублікування газетних статей регіональними мовами або мовами меншин на регулярній основі та/або сприяння такій трансляції/публікації;
- забезпечення застосування положень Хартії у сфері культури, економічному та соціальному житті, у транскордонних обмінах (остання сфера передбачає обов'язок лише для чеської, німецької, польської, української та угорської мов).

Щодо української національної меншини в Словаччині, то вона становить незначну кількість: за даними перепису населення Словаччини, який відбувся у 2001 р., було зареєстровано понад 10,8 тисяч осіб української національності (0,2 % від загальної чисельності населення країни), які мешкали у 250 змішаних словацько-українських селищах, у 2011 р. їх було вже 5 689 осіб (0,1 %) [21]. Отже, маємо констатувати тенденцію до стрімкої асиміляції українців зі словаками.

Показово, що в 1950 р. в Словаччині було розпочато програму “українізації”. У ході її реалізації всі російськомовні школи було переведено на українську мову навчання, відкрито шість нових україномовних середніх шкіл, у сімох словацьких технічних училищах відкрито групи з українською мовою навчання, у двох закладах вищої освіти Пряшева відкрито кафедри української мови і літератури, понад 100 випускників українських середніх шкіл направлено на навчання до закладів вищої освіти України, відкрито Музей української культури у Свиднику, театр у Пряшеві і т. ін. Усе це сприяло етнічній консолідації та зростанню національної свідомості українців Словаччини [13, с. 33].

Слід зазначити, що офіційна диференціація русинів та українців для самовизначення населення Словаччини вперше відбулася під час перепису населення 1991 р. (що хронологічно збігається з проголошенням Україною незалежності й фактичним визнанням українців окремою нацією), а до того практично всі представники української національної меншини були ідентифіковані як русини. Це знаходить вияв і в мові: русини в щоденному мовленні вживають ті самі діалекти лемківського говору, що й українці Словаччини, проте як писемну використовують не літературну українську мову, а штучну русинську, яку було кодифіковано аж у 1995 р., що дало підстави для введення рідної мови русинів у систему освіти Словацької республіки.

Однак із приводу створення так званої русинської мови слід зробити застереження. Відомий не тільки в Україні, а й у широких наукових колах Європи доктор філологічних наук професор кафедри української мови Ужгородського національного університету Л. Белей, який понад десять років досліджував питання русинства, у книзі “Русинський” сепаратизм: націєтворення *in vitro*”, зазначає, що створення нібито самобутньої русинської мови є питанням політичним, не має нічого спільного з лінгвістикою й не лежить у науковій площині” [1, с. 222]. Науковець зауважує, що різноманітні русинські активісти протягом XIX–XX ст. намагалися не лише видавати твори неіснуючою мовою, але й створили безліч різноманітних граматики, які, по суті своїй, заперечують одна одну, то вживаючи російські літери для передачі звуків, то прагнучи максимально наблизити “русинський” правопис до норм словацької літературної мови, то пропонуючи перейти на латинську абетку.

Дослідник вбачає в цьому політичний та ідеологічний підтекст: “...за походженням неорусинство є реакцією імперських (російських, угорських) сил на українське національне відродження; ...сплески активності неорусинства збігаються в часі з періодами активізації процесів українського національного відродження та державотворення” [1, с. 74–75]. Підтвердженням актуальності цих слів є останні події: у вересні 2019 р. Чеське Радіо, з посиланням на видання *Deník N*, повідомило, що президент Чехії М. Земан прийняв у Празькому Граді делегацію із семи осіб, які, за їхніми словами, “представляють інтереси русинів, які домагаються автономії в складі України”... За повідомленням видання, президент Чехії погодився виступити посередником між Києвом і закарпатськими русинами, які вимагають від України офіційного визнання статусу автономії для своєї території. М. Земан пообіцяв обговорити це питання з новим президентом України Володимиром Зеленським, хоча і підкреслив, що зміна системи централізації – виключно внутрішня справа України [5].

Після оксамитової революції в Словаччині в 1989 р. українська мова навчання в багатьох школах змінилась на словацьку, українську мову припинили викладати або вивчають тільки як необов'язковий предмет на уроках у другій половині дня або ж як факультативний предмет в середніх школах. Як зазначає А. Віросткова, головною причиною заміни української мови навчання словацькою стала дезорієнтація русинської та української народності, яку спричинило виникнення двох національних орієнтацій з політичним підтекстом: русинської та української. Наслідком цього став масовий перехід українців та русинів до словацької національності та надання переваг школам зі словацькою мовою навчання. Сприяв цьому і той факт, що багато початкових шкіл з рідною мовою навчання недоступні для дітей українців та русинів через незручне розташування [2, с. 255].

В. Федонюк справедливо зазначає, що “асиміляційна політика словацької влади призвела до суттєвих втрат для українців в культурно-освітній сфері: до ліквідації української редакції на радіо, значного скорочення видань художньої літератури та підручників, зникнення популярного журналу “Дружно вперед”, поступового згортання україномовної освіти...” [7]. Така політика сприяла зменшенню інтересу до рідної мови у частини українців. Нині система освіти українською мовою об'єднує 11 дитячих садків, вісім початкових шкіл та одну середню загальноосвітню школу... Фахівців з української мови сьогодні готують лише у Пряшівському університеті, де вона вивчається у комплексі з іншими спеціальностями. Українською мовою продовжують виходити два видання: літературно-мистецький та публіцистичний журнал “Дукля” – орган “Спілки українських письменників Словаччини” та дитячий журнал “Веселка” [7, с. 123].

Отже, відсутність зацікавленості з боку України українською діаспорою в Словаччині, організації соціальних, економічних і культурних заходів щодо підтримки й розвитку українців, державної мовної політики поглиблювала асиміляцію українців з автохтонним населенням – словаками та відокремлення русинів в окрему етнічну меншину.

Та “незважаючи на географічну близькість, лінгвістичну спорідненість, словацьке та українське суспільство, за винятком прикордонних районів, не мають системних контактів, мало поінформовані одне про одне. Українські ЗМІ приділяють Словаччині мало уваги, а словацькі мас-медіа висвітлюють Україну лише крізь призму тематики війни, конфлікту, корумпованості тощо. Аналіз словацьких медіа свідчить, що в мейнстрімівських ЗМІ російські метанаративи щодо подій в Україні (такі як “Україна є failed state”, “дискримінація російськомовних людей на Донбасі” тощо) представлені хоч і маргінально, але помітно” [10].

Погоджуємося з А. Плішковою, щодо того, що “багаторічна практика показує, що розвиток мови національної меншини та шкільної справи, у всякому разі у випадку русинів та українців, залежить безпосередньо від якості розвитку культури меншини. Однак остання з року в рік зазнає величезних обмежень. На даний час у невтішній ситуації головним чином через фінансування перебуває писемна культура української національної меншини. Неприятлива ситуація поглиблюється також раціональним, але неприйнятним у даному разі підходом до розподілу державного фінансування – залежно від кількості членів меншини” [16, с. 226]. Такий підхід до фінансування української меншин позначиться не тільки на рівні національної свідомості

їх і відчутті себе меншовартісними, але й на розвитку їхньої рідної мови та освіти. При цьому абсолютно справедливим буде фінансування української національної меншини Словаччини Україною, наприклад, у рамках двосторонніх угод між країнами, коли кошти виділятимуться на конкретні заходи (наприклад, друкування підручників, відкриття дошкільних закладів для українських дітей тощо).

Наприклад, влітку 2019 р. редакція мовами національних меншин Закарпатської філії Національної суспільної телерадіокомпанії України, яка виробляє контент для словацької національної меншини регіону, словацького агентства з розвитку міжнародної співпраці Slovak AID Higher quality local broadcasting. У рамках цієї програми Закарпатська філія Національної суспільної телерадіокомпанії України і Суспільне радіо й телебачення Словацької Республіки (RTVS) спільно виготовлятимуть теле- й радіопроекти для словацької аудиторії в Україні, а також для українців у Словаччині [9].

Говорячи про певні позитивні зрушення протягом останніх років у відносинах між Україною та Словаччиною, М. Воротнюк зазначає, що на теперішньому етапі інтереси України і Словаччини збігаються в кількох напрямках, зокрема і в гуманітарному, що пов'язано також і з питаннями української меншини в Словаччині, транскордонною співпрацею тощо [3].

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. На сьогодні Словаччина є мовно гомогенною країною. Найбільшою національною меншиною Словаччини є угорська, однією з найменших – українська.

Угорщина проводить активну (а іноді й агресивну) політику щодо захисту мовних прав своїх меншин, часто втручаючись у законодавство інших країн. Для угорської мови відповідно до Європейської хартії регіональних мов та мов меншин передбачено більше сфер застосування, ніж для інших мов національних меншин.

Україна є пасивною щодо забезпечення мовних прав української меншини в Словаччині як політично, так і фінансово, тому наприкінці ХХ – на поч. ХХІ ст. відбувалися асимілятивні процеси української національної меншини в Словаччині. Відсутність зацікавленості з боку України своєю діаспорою в Словаччині, організації соціальних, економічних і культурних заходів щодо підтримки й розвитку українців, державної мовної політики поглиблювала асиміляцію українців з автохтонним населенням – словаками та відокремлення русинів в окрему етнічну меншину.

Проблемою забезпечення мовних прав українців Словаччини є відсутність їхньої самоідентифікації – віднесення себе до русинів чи до українців, непоширеність української мови, особливо писемної, натомість створення русинської мови, яку не визнають лінгвісти, вважаючи діалектом українських говірок.

Несприятлива ситуація поглиблюється також раціональним, але неприйнятним підходом до розподілу державного фінансування – залежно від чисельності членів меншини. Такий підхід до фінансування української меншини може позначатися не тільки на рівні їхньої національної свідомості й відчутті себе меншовартісними, але й на розвитку їхньої рідної мови та освіти.

При цьому абсолютно справедливим буде фінансування української національної меншини Словаччини Україною, наприклад, у рамках двосторонніх угод між країнами, коли кошти виділятимуться на конкретні заходи

(друкування підручників, відкриття дошкільних закладів для українських дітей тощо). Такий підхід є частиною ефективної державної комунікаційної стратегії, яку має бути підлаштовано під цільову аудиторію (у цьому разі для українців Словаччини) і поєднає діяльність урядових та неурядових організацій у цьому напрямі.

Список використаних джерел

1. Белей Л. "Русинський" сепаратизм: націєтворення in vitro. Київ : Темпора, 2017. 392 с.
2. Віросткова А. Українські та русинські школи в Словаччині після 1989 року. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Історія"*. 2011. Вип. 27. С. 251–257.
3. Воротнюк М. Аудит зовнішньої політики: дискусійна записка. Київ : Ін-т світової політики, 2016. 44 с.
4. Кічера Н. Державна політика Словацької республіки у сфері захисту прав національних меншин: гуманітарний зріз. *Державна політика щодо захисту прав національних меншин: досвід країн Вишеградської групи*. Львів : Сорока, 2019. С. 131–140.
5. Лопушанська О. В. Адміністративно-правове регулювання мовної політики: питання теорії та стан реалізації. *Адвокат*. 2013. № 4 (151). С. 46–48.
6. Петерварі Н. Русини і Закарпаття. Скільки можна гратися в сепаратизм? URL: <https://www.unian.ua/politics/10684962-rusini-i-zakarpattya-skilki-mozhna-gratisya-v-separatizm.html>.
7. Тимон О. Сучасна словацька мова: статус, функціонування, тенденції розвитку. *Проблеми слов'янознавства*. 2003. № 53. С. 209–218.
8. Федонюк В. Сучасна словацька лінгвістична україністика: досягнення та втрати. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Історичні науки"*. 2015. Вип. 23. С. 122–130.
9. UA: Закарпаття" і суспільний мовник Словаччини спільно виготовлятимуть контент. URL: https://stv.detector.media/reformuvannya/regional_movnyky/ua_zakarpattya_i_suspilniy_movnik_slovachchini_spilno_vigotovlyatimut_kontent/.
10. Demographics of Czechoslovakia, 2019. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Czechoslovakia.
11. Fischer D. The Channels and Distinguishing Elements of Russian Propaganda in Slovakia. In *Fog of Falsehood. Russian Strategy of Deception and the Conflict in Ukraine*. FIIA REPORT 45 / Katri Pynnöniemi & András Rácz. P. 301–302. URL: http://www.fiia.fi/assets/publications/FIIAReport45_FogOfFalsehood.pdf. Last access 31.05.2016.
12. Kacala J. Slovincina – vec politik ? The Slovak Language – a Political Matter? Martin : Matica slovenská, 1994.
13. Mušinka M., Mušinka A. Národnostná menšina pred zánikom? Štatistický prehľad Rusinsko-ukrajinských obcí na Slovensku v rokoch (1773) 1881–2001. Prešov, 2011. 608 s.
14. O používaní jazykov národnostných menšín 184/1999. Zákon z 10. júla 1999 Zmena: 318/2009 Z.z. účinná od 1 septembra 2009; Zmena: 204/2011 Z.z. účinná od 1 júla 2011. URL: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1999/184/>.
15. O štátnom jazyku slovenskej republiky. Zákon Národnej rady slovenskej republiky z 15. Novembra 1995 № 270/1995 Z.z. URL: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1995/270/>.
16. O úradnom jazyku v Slovenskej republike. Zákon Slovenskej národnej rady z 25. októbra 1990 № 428/1990 Zb. URL: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/38789/1/2>.
17. Plišková A. Jazyk a skolsnvo Rusinov v transformujúcej sa spoločnosti / Anna Plišková. *Národ a národnosti na Slovensku v transformujúcej sa spoločnosti : zostavil Stefan Sutaj*. Prešov : Universum, 2005. S. 219–226.
18. Reservations and Declarations for Treaty No. 148 – European Charter for Regional or Minority Languages. Slovak Republic. URL: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148/declarations?p_auth=rwKJPnpF&coconventions_WAR_coeconventionsportlet_enVigueur=false&coconventions_WAR_coeconventionsportlet_searchBy=state&coconventions_WAR_coeconventionsportlet_codePays=SLK&coconventions_WAR_coeconventionsportlet_codeNature=10.
19. Simon S., Kontra M. (2000). Slovak linguists and Slovak language laws: an analysis of Slovak language policy. *Multilingual Journal of Cross-Cultural and Interlanguage Communication*. 2000. № 19-1/2. P. 73–94. Berlin, New York : Walter de Gruyter.

20. Slovakia. *The World factbook*. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/lo.html#VAKIAVAKIASLOVAKIA>.

21. Štruktúrálny cenzus. Štatistický úrad Slovenskej republiky. URL: <http://portal.statistics.sk/files/tab.11.pdf>.

References

1. Belei, L. (2017). "Rusynskyi" separatyzm: natsiietvorennia in vitro. Kyiv: Tempora [in Ukrainian].
2. Virostkova, A. (2011). Ukrainski ta rusynski shkoly v Slovachchyni pislia 1989 roku. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii "Istoriia" – Uzhgorod University Scientific Bulletin. History Series*, 27, 251–257 [in Ukrainian].
3. Vorotniuk, M. (2016). Audyt zovnishnoi polityky: dyskusiiina zapyska. Kyiv: Instytut svitovoi polityky [in Ukrainian].
4. Kichera, N. (2019). Derzhavna polityka Slovenskoj respubliky u sferi zakhystu prav natsionalnykh menshyn: humanitarnyi zriz. *Derzhavna polityka shchodo zakhystu prav natsionalnykh menshyn: dosvid krain Vyshehradskoi hrupy – State policy for the protection of the rights of national minorities: the experience of the Visegrad Group countries*, p. 131–140. Lviv: Soroka [in Ukrainian].
5. Lopushanska, O.V. (2013). Administratyvno-pravove rehuliuвання movnoi polityky: pytannia teorii ta stan realizatsii. *Advokat – Lawyer*, 4 (151), 46–48 [in Ukrainian].
6. Petervari, N. Rusyny i Zakarpattia. Skilky mozna hratsyia v separatyzm? URL: <https://www.unian.ua/politics/10684962-rusyni-i-zakarpattia-skilki-mozhna-gratsyia-v-separatizm.html> [in Ukrainian].
7. Tymon, O. (2003). Suchasna slovatska mova: status, funktsionuvannia, tendentsii rozvytku. *Problemy slovianoznavstva – Problems of Slavic Studies*, 53, 209–218 [in Ukrainian].
8. Fedoniuk, V. (2015). Suchasna slovatska linhvistychna ukrainistyka: dosiahnennia ta vtraty. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Serii "Istorychni nauky" – Scientific notes of the Ostroh Academy National University. Series "Historical Sciences"*, 23, 122–130 [in Ukrainian].
9. UA: "Zakarpattia" i suspilnyi movnyk Slovachchyny spilno vyhotovliatymut content. URL: https://stv.detector.media/reformuvannya/regional_movnyky/ua_zakarpattia_i_suspilnyi_movnyk_slovachchiny_spilno_vygotovlyatymut_kontent/ [in Ukrainian].
10. Demographics of Czechoslovakia. (2019). URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Czechoslovakia [in Slovak].
11. Fischer, D. The Channels and Distinguishing Elements of Russian Propaganda in Slovakia. In *Fog of Falsehood. Russian Strategy of Deception and the Conflict in Ukraine*. FIIA REPORT 45 / Katri Pynnöniemi & András Rácz. P. 301–302. URL: http://www.fiia.fi/assets/publications/FIIAReport45_FogOfFalsehood.pdf [in Slovak].
12. Kacała, J. (1994). Slovincina – vec politik? The Slovak Language – a Political Matter? Martin: Matica slovenská [in Slovak].
13. Mušinka, M., Mušinka, A. (2011). Národnostná menšina pred zánikom? Štatisticky prehľad Rusinsko-ukrajinských obcí na Slovensku v rokoch (1773) 1881–2001. Prešov [in Slovak].
14. O používaní jazykov národnostných menšín 184/1999. Zákon z 10. júla 1999 Zmena: 318/2009 Z.z. účinná od 1 septembra 2009; Zmena: 204/2011 Z.z. účinná od 1 júla 2011. URL: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1999/184/> [in Slovak].
15. O štátnom jazyku slovenskej republiky. (1995). Zákon Národnej rady slovenskej republiky z 15.11.1995 № 270/1995 Z.z. URL: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1995/270/> [in Slovak].
16. O úradnom jazyku v Slovenskej republike. Zákon Slovenskej národnej rady z 25.10.1990 № 428/1990 Zb. URL: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/38789/1/2> [in Slovak].
17. Plišková, A. (2005). Jazyk a skolsno Rusinov v transformujúcej sa spoločnosti. *Národ a národnosti na Slovensku v transformujúcej sa spoločnosti: zostavil Stefan Sutaj*, 219–226. Prešov: Universum [in Slovak].
18. Reservations and Declarations for Treaty No. 148 – European Charter for Regional or Minority Languages. Slovak Republic. URL: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148/declarations?p_auth=rwKJPnpF&coconventions_WAR_coeconventionsportlet_enVigueur=false&coconventions_WAR_coeconventionsportlet

searchBy=state&_coconventions_WAR_coeconventionsportlet_codePays=SLK&_coconventions_WAR_coeconventionsportlet_codeNature=10 [in Slovak].

19. Simon, S., Kontra, M. (2000). Slovak linguists and Slovak language laws: an analysis of Slovak language policy. *Multilingual Journal of Cross-Cultural and Interlanguage Communication*, 19-1/2, 73–94. Berlin, New York: Walter de Gruyter.

20. Slovakia. *The World factbook*. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/lo.html>VAKIAVAKIASLOVAKIA [in Slovak].

21. Štruktúrálny cenzus. Štatistický úrad Slovenskej republiky. URL: <http://portal.statistics.sk/files/tab.11.pdf> [in Slovak].

Kovalyova T. V.,

*PhD in Philology Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Law and European Integration Department, KRIPA NAPA, Kharkiv
ORCID 0000-0003-2079-7101*

LEGAL REGULATION AND IMPLEMENTATION OF THE STATE LANGUAGE POLICY OF THE SLOVAK REPUBLIC ON HUNGARIAN AND UKRAINIAN MINORITIES

The purpose of the article is to study the legal regulation and status of the linguistic rights of Hungarian and Ukrainian national minorities in Slovakia.

The issues of language policy regarding national minorities in the last years have been investigated by: A. Virostkova, N. Kichera, O. Lopushanskaya, E. Popok, O. Timon, V. Fedonyuk, and other.

Today Slovakia is a linguistically homogeneous country. The largest national minority of Slovakia is Hungarian, one of the smallest is the Ukrainian minority.

Hungary pursues an active (and sometimes aggressive) policy to protect the linguistic rights of its minorities, often interfering with the laws of other countries. According to the European Charter for Regional and Minority Languages, the Hungarian language has more areas of application than other national minority languages.

Ukraine is passive in securing the language rights of the Ukrainian minority in Slovakia, both politically and financially, so at the end of the twentieth century it started assimilation processes of the Ukrainian national minority took place in Slovakia. The lack of interest on the part of Ukraine by its diaspora in Slovakia, the organization of social, economic and cultural activities to support and develop Ukrainians, the state language policy deepened the assimilation of Ukrainians with the autochthonous population – Slovaks and the separation of Ruthenians into a separate ethnic minority.

The problem of securing the linguistic rights of Ukrainians in Slovakia is the lack of their self-identification – attributing themselves to Ruthenians or Ukrainians, the non-prevalence of the Ukrainian language, especially written, instead of creating a Russian language that is not recognized by linguists as a dialect of Ukrainian dialects.

The adverse situation is also exacerbated by a rational but unacceptable approach in this case to the distribution of public funding depending on the number of minority representatives, which may adversely affect not only their national consciousness and sense of self-worth, but also the development of their mother tongue and education.

The financing of the Ukrainian national minority of Slovakia by Ukraine, for example, in the framework of bilateral agreements between countries, when the funds will be allocated for specific activities (for example, printing of textbooks, opening preschools for Ukrainian children, etc.) will be absolutely fair.

Keywords: state language policy, language assimilation, language rights, national minority, Ruthenian language.

Надійшла до редакції 14.02.2020 р.